

Svæðisskráning fornleifa í Borgarfirði norðan Skarðsheiðar

FRAMVINDUSKÝRSLA II.

Adolf Friðrikson & Orri Vésteinsson

FS015-95032

FORNLEIFASTOFNUN ÍSLANDS

1995

Svæðisskráning fornleifa í Borgarfirði norðan Skarðsheiðar. Staða verks

Síðan í lok ágúst hefur verið unnið öflun og úrvinnslu örnefnaskráa og er því verki nánast lokið. Einnig hafa upplýsingar um fornleifar verið teknar upp af túnakortum og úr jarðabókum. Þá hefur beinum heimildum um fornleifar á skipulagssvæðinu og lýsingum á þeim verið safnað. Landamerkjaskrár hefur einnig verið safnað og stendur úrvinnsla þeirra yfir. Söfnun heimilda er því svotil lokið og er stutt í að skrá um fornleifar í Borgarfirði norðan Skarðsheiðar líti dagsins ljós. Lauslega áætlað munu verða upplýsingar um 1890 minjastaði í þeirri skrá. Lokaskýrsla verður unnin á hennar grunni. Nú er verið að leggja frumdrög að þeirri skýrslu og verður gerð grein fyrir innihaldi hennar hér að neðan.

Skýrsla um fornleifar í Borgarfirði norðan Skarðsheiðar. Innihald

1. Í inngangi verður gerð grein fyrir markmiðum og notagildi fornleifaskráningar og þeim aðferðum sem beitt varð við skráninguna í Borgarfirði. Gefið verður yfirlit um fyrri skráningar og rannsóknir á svæðinu.
2. Í skrá um fornleifar í Borgarfirði norðan Skarðsheiðar verða birtar upplýsingar um tegund og hlutverk minjastaða og sérheiti eða örnefni þar sem það á við. Einnig verða tilvísanir í frekari upplýsingar þar sem um það er að ræða. Flokkað er eftir jörðum og er stuðst við skiptingu jarða eins og hún er í Jarðatali Johnsens frá 1847. Fremst í kaflanum um hverja jörð er gerð grein fyrir skiptingu hennar; hver þar séu eyðibýli og nýbýli.
3. Í sérstökum kafla verður gerð grein fyrir þróun og einkennum byggðar á skipulagssvæðinu. Dregnar verða saman helstu heimildir um þróun byggðarinnar, skiptingu jarða á mismunandi tímaskeiðum og gerð grein fyrir mismunandi eignarhaldsfyrirkomulagi og nýtingu lands. Slík atriði er nauðsynlegt að hafa á hreinu til að skilja samhengi fornleifanna á svæðinu, og þar með mikilvægi þeirra og tilhöfðun.
4. Í kafla um einkenni menningarsögulegra minja í Borgarfirði norðan Skarðsheiðar verða skilgreind séreinkenni fornleifa á skipulagssvæðinu og bent á sérstaka og athyglisverða staði.
5. Í kafla um ástand menningarminja í Borgarfirði norðan Skarðsheiðar verður reynt að draga fram hvaða fornleifar hafa orðið eyðileggingu að bráð vegna framkvæmda á þessari öld og skilgreint hvaða hættur standa að þeim sem enn eru eftir.
6. Í tillögum um verndun og kynningu fornleifa á skipulagssvæðinu verður byggt á niðurstöðum kafla 4. og 5. og jafnframt fjallað sérstaklega um svæði þar sem svæðisskipulagstillögur gera ráð fyrir framkvæmdum sem spillt gætu framkvæmdum. Gerðar verða tillögur um staði sem ættu að njóta friðlýsingar og sem hentað gætu til kynningar fyrir námsfólk og/eða ferðamenn.